

Η ΑΛΛΗ ΟΨΗ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

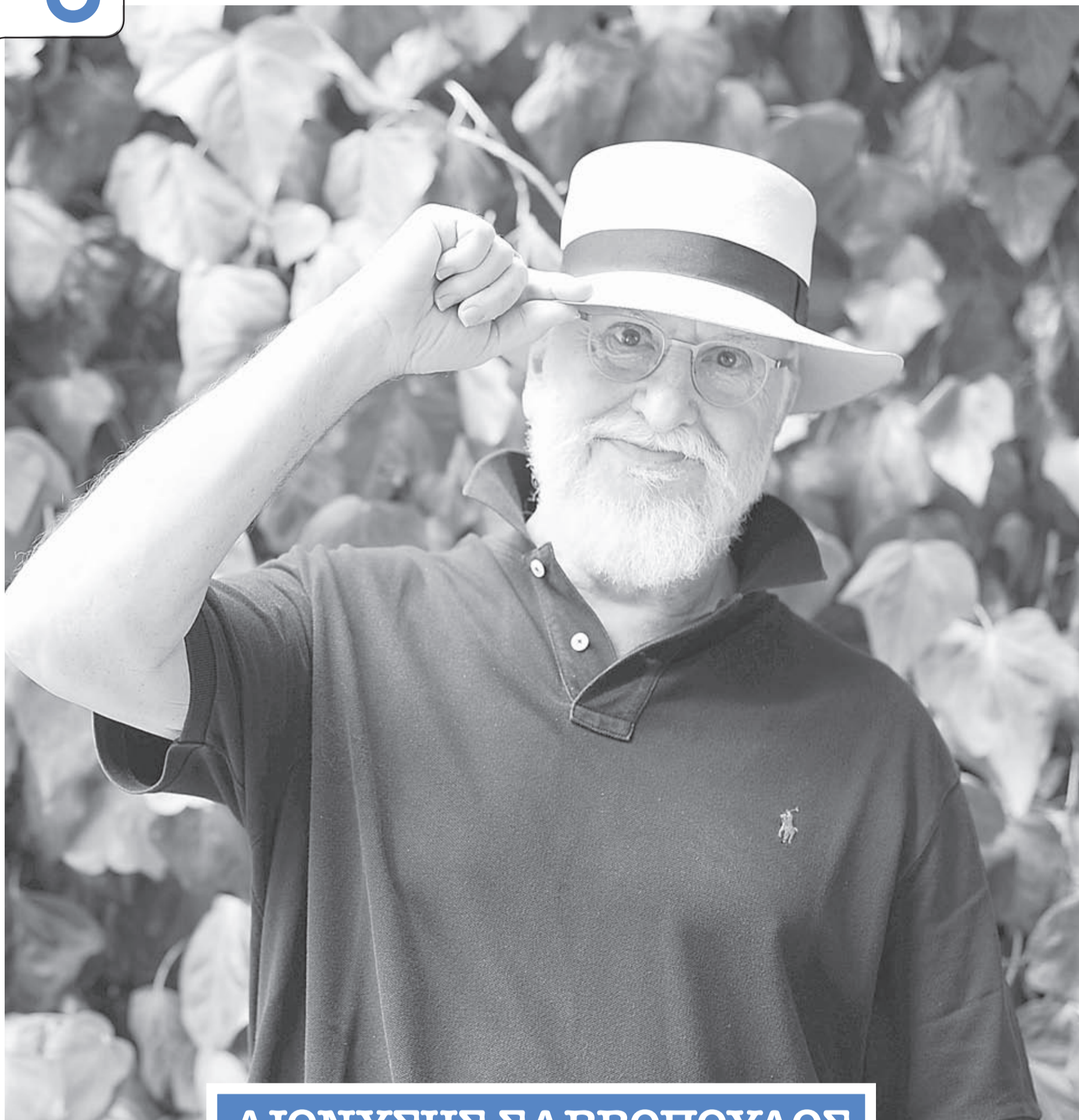
ΦΙΛgood*

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

*feelgood #88

*ΟΝΕΙΡΕΥΕΣΤΕ ΚΥΡΙΕ
ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΕ;
ΑΔΙΑΚΟΠΩΣ!*

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΙΟΡΤΗ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΓΙΟΡΤΗ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ, ΠΑΡΕΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΕΝΗ ΒΙΤΑΛΗ ΚΑΙ ΤΑ
ΑΕΙΘΑΛΗ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΠΟΥ ΟΜΟΡΦΥΝΑΝ ΤΟ ΤΟΠΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.
ΑΥΤΗ ΗΤΑΝ ΚΑΙ Η ΤΥΠΙΚΗ ΑΦΟΡΜΗ ΓΙΑ ΝΑ ΤΟΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΟΥΜΕ...

K

αθώς ανηφόριζα προς το Κολωναίικ κρατώντας σφικτά σε ένα κομμάτι χαρτί τη διεύθυνσή του, ξεπηδούσαν μπροστά μου εικόνες από την πρώτη μας γνωριμία εκείνο το καλοκαίρι του 1983. Τότε που τον είχε φρονιάξει ο αείμνηστος Ευάγγελος Βανέλης μέσω της Ελληνικής Ραδιοφωνίας στο Φεστιβάλ του Δήμου Λεμεσού και έκανε την πρώτη του συναυλία στο νησί. Πέρασαν 33 τόσα χρόνια από τότε. Η φίλια μας στέριωσε. Μεγαλώνουμε ωραία, μου λέει. Αντάμια, του απαντώ, και δανειζομαι τους στίχους του «πάντα να ανταμώνουμε και να ξεφαντώνουμε». Εκείνο το δειλινό της Τετάρτης η ζέση ακουμπούσε τον καύσωνα. Για πρώτη φορά θα συναντούσα τον Διονύση Σαββόπουλο στο γραφείο του στην Αθήνα. Με υποδέχτηκε με τη γνώριμη ζεστή αγκαλιά του. Χρωματιστός, με μια κίτρινη βερμούδα και ένα μωβ μακό μπλουζάκι. Μπαίνοντας, σε περιόπιτη θέση το παλιό τζούκ-μποξ και στο βάθος, μπροστά από το ανοικτό παράθυρο, το γραφείο του. Πλάι στον τοίχο ένα πορτρέτο να θυμίζει τον Νιόνιο στα νιάτα του.

Είστε εσείς στο πορτρέτο; Ναι, σε πολύ νεαρή ηλικία. Το έκανε ο Διονύσης Φωτόπουλος, γιατί όταν ήμουν νέος έκανα το μοντέλο στη Σχολή Καλών Τεχνών. Εδώ ήμουν στην τάξη του καθηγητή Μόραλη, εκεί πόζαρα κεφάλι, ενώ στην τάξη του καθηγητή Μαυροϊδη πόζαρα γυμνό. Μια φορά που επισκέφτηκα τον Διονύση μετά από χρόνια, μου το έδωσε δώρο.

Γυμνό έργο σας έχετε βρει; Όχι, δυστυχώς δεν ξέρω τι απέγιναν. Πολλοί από αυτούς έγιναν διάσημοι ζωγράφοι, θα πρέπει να με έχουν κάπου στα σπίτια τους γυμνό και κίπτισχο. Αυτό ήταν το '63, όταν ήμουν 20 χρονών παιδί κι έπρεπε να βιοποριστώ. Έκανα διάφορες δουλειές στη ζωή μου, ομολογώ ότι γυμνό μοντέλο στη Σχολή Καλών Τεχνών ήταν η πιο επεισοδιακή.

Το τζούκ-μποξ; Είναι από την τηλεοπτική σειρά «Ζήτω το ελληνικό τραγούδι». Όταν τελειωσαν οι εκπομπές, οι παραγωγοί μου το χάρισαν.

Εκείνες οι εκπομπές έγραψαν ιστορία. Βέβαια, ήταν το 1986-87, κράτησα μία σεζόν. Είμαι περήφανος γι' αυτή την εκπομπή. Αποτελεί ιστορικό ντοκουμέντο, υπάρχει στο αρχείο της ΕΡΤ.

Έχει χρόνια να ανταμώνουμε για μια συνέντευξη. Γιατί όσο περνά ο καιρός δύσκολα δίνετε συνεντεύξεις; Γιατί πρέπει να βρίσκω να λέω «έξυπνα» πράγματα. Είναι πολύ κουραστικό.

Σημαντικότερα είναι αυτά που εξωτερικεύουμε ή αυτά που κρατάμε για τον εαυτό μας; Τίποτα δεν κρατάμε. Ακόμη κι ένας μορφασιμός, ένα τικ, μια χειρονομία, αποκαλύπτουν αυτά που θέλουμε να μείνουν κρυφά. Οπότε καλύτερα να τα οδηγήσουμε στον έναρθρο λόγο. Μόνο αυτός μας ελευθερώνει.

Η ανάγκη για δημιουργία, για έκφραση, δίνει τη θέση της στην καλή ζωή; Ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Χατζιδάκις, ο Τσιτσάνης είχαν μια οικονομική άνεση. Αυτό δεν εμπόδιζε τη δημιουργικότητά τους. Ο Πικάσο ήταν πλούσιος. Σε τι τον εμπόδιζε αυτό; Όλη η Δύση έχει αρκετά καλή ζωή και είναι δημιουργική. Η δημιουργικότητα είναι κάτι εσωτερικό, ενώ η «καλή ζωή» είναι κάτι εξωτερικό. Μόνο ένα εσωτερικό σκουλήκι μπορεί φάει τη

δημιουργικότητα. Μόνο από μέσα. Ποτέ απ' έξω.

Αρνείστε να ακολουθήσετε την τεχνολογία, χωρίς κινητό, χωρίς κομπιούτερ... καπνιστής! Δεν οδηγώ επίσης. Αλλά έκανα την Άσπα –τον άσοο του βολάν– οδηγό μου. Και στο γραφείο έχω βοηθό που παίζει στα δάχτυλα τα θαύματα της τεχνολογίας.

Πολλοί λένε ότι η τεχνολογία σκοτώνει το πάθος, το αίσθημα. Όχι. Από εμάς εξαρτάται.

Τι μάθατε μεγαλώνοντας; Να είμαι γλυκύτερος και ευγενέστερος.

Ποια εικόνα έρχεται στο μυαλό από την πορεία των 50 τόσων χρόνων; Που έπαιζα στη μέση του Ολυμπιακού Σταδίου και γύρω μου, αλλά πολύ μακριά, στις κερκίδες, ήταν ογδόντα χιλιάδες θεατές. Οι προβολείς με στράβωναν. Αισθανόμουν ολομόναχος σαν τον τυφλό Οιδίποδα.

Ποια γεύση σας ακολουθεί και ποιο άρωμα δημιουργίας; Από γεύση το κυριακάτικο γουβέτσι καλοκαίρι. Αληθινή δημιουργία. Από άρωμα, οι πασχαλιές τη Μεγάλη Βδομάδα.

Οι εποχές κάνουν τους μεγάλους συνθέτες ή το αντίθετο; Η μουσική βρίσκεται μέσα μας. Αλλά επειδή πρέπει να την παρουσιάσουμε στον κόσμο, δανειζόμαστε τη γλώσσα του και την εποχή του.

Η σημερινή εποχή βγάζει μεγάλους συνθέτες; Η σημερινή εποχή βγάζει μεγάλους καλλιτέχνες που θα έπρεπε να τους έχει προσέξει νωρίτερα. Αλλά πάντα έτοι γίνεται. Μια εποχή μπορεί να είναι εκρηκτική και πληθωρική, οπότε η επόμενη αρχίζει και αφομοιώνει.

Άλλαξα την τέχνη του τραγουδιού. Δεν είναι πια αυτή που ήταν πριν από μένα. Τώρα είμαι λίγο για το μουσείο, αλλά αυτό δεν είναι κακό, διότι το μουσείο είναι το σπίτι της μούσας και μπορεί να την ξαναβρώ. Ήμασταν πολύ νέα παιδιά όταν απέδρασε εκείνη από το μουσείο κι εγώ από το σπίτι μου, και σαν άγρια θηρία γυρνούσαμε στην Αθήνα ψάχνοντας ο ένας τον άλλο.

Βλέπετε να υπάρχει πρωτοτυπία σήμερα; Ναι. Στον χορό και στο θέατρο.

Γιατί σταματήσατε να γράφετε τραγούδια; Δεν νιώθω την ανάγκη.

Μήπως όταν πίσω σας μετράτε επιτυχίες, την ώρα που βρίσκεστε ξανά αντιμέτωπος με μια άδεια παρτιτούρα, σας κυνηγούν και δεν μπορείτε να ξεπεράσετε τον εαυτό σας; Δεν νομίζω ότι αυτό θα με σταματούσε.

Υπάρχουν μελωδίες που έχετε ακούσει και χάθηκα, τις ξεχάσατε, κάτι συνέβηκε και δεν έγιναν ποτέ τραγούδι; Ναι, υπάρχουν αρκετές που χάθηκαν γιατί δεν τις σημείωσα και κάποιες που είναι ακόμα στο συρτάρι.

Τι είναι η έμπνευση; Έμπνευση είναι οι ιδέες που έρχονται. Και αυτές δεν μου λείπουν.

Πώς μετουσιώνονται σε τραγούδι; Παλιά είχα μαζί μου ένα μπλοκάκι, από τη μια ήταν πεντάγραμμο και από την άλλη χωρίς, όταν είχα μια ιδέα, τη σημείωνα. Όταν μαζευόντουσαν πολλές, καθόμουν και έβγαζα μια νέα δουλειά. Τώρα συμβαίνει το ίδιο, έρχεται μια ιδέα και το χέρι κάνει να πιάσει το μπλοκάκι, αλλά από μέσα μου λέω «άσε το, δεν χρειάζεται».

Τι καταφέρατε; Άλλαξα την τέχνη του τραγουδιού. Δεν είναι πια αυτή που ήταν πριν από μένα. Τώρα είμαι λίγο για το μουσείο, αλλά αυτό δεν είναι κακό, διότι το μουσείο είναι το σπίτι της μούσας και μπορεί να την ξαναβρώ. Ήμασταν πολύ νέα παιδιά όταν απέδρασε εκείνη από το μουσείο κι εγώ από το σπίτι μου, και σαν άγρια θηρία γυρνούσαμε στην Αθήνα ψάχνοντας ο ένας τον άλλο.

Ανταμώνσατε; Ίσως μια-δυο φορές, όχι παραπάνω. Και ήταν άραγε αυτή; Ή μήπως καμιά μουσίσσα; Ενώ τώρα, αν με βάλετε στο μουσείο, μπορεί να έχουμε μια νέα συνάντηση.

Όταν ανατρέχετε στο παρελθόν, στα παιδικά σας χρόνια, πού σταματάτε; Που χάθηκα ένα βράδυ. Θα ήμουν δύομισι-τριών χρονών. Οι γονείς μου είχαν προχωρήσει, έμεινα πίσω, χάθηκα κι έβαλα τα κλάματα. Με περικύκλωσαν άγνωστοι, ρωτούσαν πώς με λένε, πού μένω, αλλά δεν ήξερα να απαντήσω. Το χειρότερο είναι ότι με ρωτούσαν αν είμαι αγόρι ή κορίτσι. Πλάνταξα ώσπου κάτι άκουσε η μαμά και ήρθε και με πήρε.

Οι παρέες γράφουν ιστορία, είπατε κάποτε. Πώς μοιάζει η ιστορία που γράφει η δική σας παρέα; Σαν μια εκδρομή. Αλλά ακόμη δεν ξέρω για πού.

Το ενδιαφέρον της ζωής βρίσκεται στο γεγονός της ύπαρξης του τέλους; Ο Τσαρούχης έλεγε: «Σκέψου πόσο πολύτιμο πράγμα είναι η ζωή, ώστε μόνο αυτή μπορεί να ανταλλαγεί με το μέγα μυστήριο του θανάτου».

Ο άνθρωπος μεγαλώνοντας εξοικειώνεται με τον θάνατο; Εγώ ναι.

Ονειρεύεστε; Αδιακόπως. Χθες είδα ότι έψαχνα το τηλέφωνο του Μανώλη Αναγνωστάκη και δεν το είχε κανείς.

Πότε τα όνειρα παίρνουν εκδίκηση; Όταν αυτό που περιφρονούσαμε λάμπει ξαφνικά μπροστά στα μάτια μας.

Η σχέση σας με την Κύπρο πάει χρόνια πίσω.

Ποια Κύπρο ανταμώνετε σήμερα; Μια Κύπρο που τα κατάφερε να βγει από το μνημόνιο και μάλιστα χωρίς γκρίνιες και μιζέριες, και με αριστοκρατική αυτοπεποίθηση. Για άλλη μια φορά αποδείχθηκε ότι ο λαός μας της Κύπρου δεν είναι μάζα, αλλά κοινωνία προσώπων που μπορούν να συνεννοηθούν.

«Σήκω ψυχή μου δώσε ρεύμα», η συναυλία με την Ελένη Βιτάλη που θα παρουσιάσετε στην Κύπρο.

Βέβαια. Δεν χάνω ευκαιρία, βλέπετε. Θα δω φίλους πλάι στη θάλασσα, θα περπατήσω στην Πράσινη Γραμμή, θα μοιραστώ τη μουσική με Λεμεσιανούς και Λευκωσιώτες.

Κεντρίσατε το ενδιαφέρον του κόσμου και φτιάξατε μία ατμόσφαιρα που έλειπε; Με αυτή τη συναυλία πήγαμε να υπογραμμίσουμε το κοινό αίσθημα, την ενότητα που είχαμε τις προηγούμενες δεκαετίες και που τώρα μου λείπει φριχτά.

Αρχίσαμε με μια ωραιότατη συναυλία στον κήπο του Μεγάλου Μουσικού. Θα παίξουμε τώρα στην Κύπρο, στη Σχολή Τυφλών και στο Κηποθέατρο στη Λεμεσό. Εν συνέχεια, θα κάνω μεγάλες συναυλίες σε όλη την Ελλάδα με την Ελένη Βιτάλη και με μεγάλη ορχήστρα. Υπογραμμίζω τη μεγάλη ορχήστρα, διότι τα προηγούμενα καλοκαίρια παίζαμε με πιο λιτά σχήματα. Τώρα το ευχαριστιέμαι που είναι πάρα πολλά τα όργανα και δεξιοτέχνες μουσικοί. Μετά τη Λεμεσό θα παίξουμε στη Σάμο, στη Σύρο –με την Ορχήστρα των Κυκλάδων– και μετά στη Δήλο. Ο κόσμος θα έρχεται με τα караβάκια. Θα πάμε μετά από πολλά χρόνια στη Σκύρο, θα παίξουμε στη Μυτιλήνη και ύστερα στο κομψό Φεστιβάλ της Σάνης, που είναι στη Χαλκιδική, μετά στις Πρέσπες, στο νησάκι του Αγίου Αχιλλείου, που είναι μέσα στη λίμνη. Θα παίξουμε με φόντο την παλιά εκκλησία στην οποία στέφθηκε αυτοκράτορας ο Σαμουήλ.

Ο κόσμος έρχεται στις συναυλίες; Ναι, πάρα πολύ, ο κόσμος δεν έπαυσε να έχει τα όνειρά του, να βλέπει αγαπημένες ταινίες, να διαβάζει ωραία βιβλία, να ακούει αγαπημένα τραγούδια.

Είναι διαφορετικός σήμερα; Μολοντί δεν μου έλειψε ποτέ η θέρμη του ακροατηρίου, βρίσκω ότι στις συναυλίες μας ο κόσμος τώρα είναι θερμότερος. Ακόμα και στον Κήπο του Μεγάλου, χιλιάδες κόσμου ξαπλωμένοι στο γκαζόν δεν μιλούσαν, άκουγαν το πρόγραμμα και τραγουδούσαν. Χιλιάδες εισιτήρια έκανε αυτή η συναυλία.

Με τη Βιτάλη πώς ανταμώνσατε; Είμαι θαυμαστής της Βιτάλη, έχει μια ιερή λόξα μέσα της. Αυτές οι φωνές μου αρέσουν, όχι αυτές που τις πέρασες λες με γυαλόχαρτο. Μου αρέσουν οι φωνές που έχουν αγκάθια, έχουν ιδρώτα, που μυρίζουν.

Πού ανταμώνει ο Διονύσης Σαββόπουλος με την

Ελένη Βιτάλης: Στη λοξότητα. Τον Απόλλωνα οι αρχαίοι τον έλεγαν λοξία, γιατί οι χρησμοί που μετέφεραν οι μάντιες είχαν πάντοτε κάτι το απροσδόκητο ή το παράδοξο, είχαν πάντα ένα αίνιγμα μέσα τους.

Η Βιτάλη τραγουδάει Σαββόπουλος: Ναι, βέβαια. Ωραιότατα.

Και εσείς Βιτάλη: Όχι, αλλά λέμε τραγούδια ωραία λαϊκά, κι ένα της Σοφίας Βέμπο, κι ένα του Σουγιούλ.

«Σήκω ψυχή μου δώσε ρεύμα, βάλε στα ρούχα σου φωτιά, βάλε στα όργανα φωτιά, να ταναχτεί σαν μαύρο πνεύμα η τρομερή μας η λαλιά». Τι μπορεί να το πετύχει στις μέρες μας; Η γιορτή. Η γιορτή είναι συνειδηση, δεν είναι πολυτέλεια.

Το γεγονός ότι ο Έλληνας ονειρεύεται σαν τον Καραγκιόζη, τελικά, τον σώζει ή τον τρώει; Και τα δύο.

Όλα αυτά τα χρόνια διατυπώνετε την άποψή σας με ευθύτητα. Έχετε καταλήξει στο ποιο φταίει για την κρίση; Στην Ελλάδα φταίει το πολιτικό σύστημα και το γεγονός ότι κακόμαθε τον κόσμο. Η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, όταν μπήκαν σε μνημόνια δεν ήταν σε τόσο άθλια κατάσταση όσο η Ελλάδα, διότι το πολιτικό τους σύστημα δεν θα άφηνε ποτέ τα πράγματα να φτάσουν σε τέτοιο χάλι. Ούτε οι πολίτες εκεί είναι τόσο κακομαθημένοι. Στην Ελλάδα δυστυχώς συνεχίζουμε να υποφέρουμε χωρίς να μαθαίνουμε. Μα έτσι, ο πόνος θα συνεχιστεί.

Το μεταπολιτευτικό δίπολο Αριστερά-Δεξιά μετατράπηκε σε μνημόνιο-αντιμνημόνιο. Η οργή γκρεμίζει ιδεολογικές περιχαρακώσεις και «σύνορα»; Το μνημόνιο είναι η σύμβαση για ένα πρωτοφανές δάνειο που εμείς ζητήσαμε, για να αποφύγουμε την άτακτη χρεοκοπία. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ενδιαφέρεται για ποσά, δεν ενδιαφέρεται για το πώς. Όταν όμως οι κυβερνήσεις μας δεν θέλουν να θίξουν κατεστημένα, συντεχνιακά και πελατειακά συμφέροντα, και αντί γ' αυτό κόβουν τις συντάξεις και τους μισθούς των ανθρώπων, τότε βέβαια είμαστε κατά αυτού του μνημονίου που έρχεται σχεδόν κάθε λίγο και πετσοκόβει τη σύνταξη των ανθρώπων. Όταν όμως το μνημόνιο γυρεύει μεταρρυθμίσεις, εκεί είναι σωστό, είναι κάτι που πρέπει να κάνουμε. Πρέπει να αντιλη-

φθούμε όλοι μας ότι όσο δεν θέλουμε να θίξουμε τα πελατειακά και τα συντεχνιακά συμφέροντα και όσο δεν θέλουμε να θίξουμε τη φοροδιαφυγή, τόσο θα κόβονται οι μισθοί των φτωχών. Περί αυτού πρόκειται.

Υπάρχει η Ελλάδα που αντιστέκεται, η Ελλάδα που επιμένει; Και ποια είναι; Είναι ο φούρναρης στη Μυτιλήνη που κάθε μέρα ζύμωνε δεν ξέρω πόσα καρβέλια για τους πρόσφυγες και τόσο άλλοι που από το υστερήμά τους τρέχαν να βοηθήσουν όπως μπορούσαν. Καλλιτέχνες που ενώνονται σε κοινές συναυλίες για να προσφέρουν κάτι κι αυτοί. Το Ίδρυμα Νιάρχου που χαρίζει στην Αθήνα αυτό το κόσμημα στο Φαληρικό Δέλτα. Κάθε νέο παιδί που μέσα σε αυτή την αντιξοότητα συνεχίζει να κυνηγά τα όνειρά του.

«Όποιος δεν καταλαβαίνει δεν ξέρει πού πατά και πού πηγαίνει». Θα το γράφατε σήμερα για την Ελλάδα ή για την Τρόικα, το Ευροζομπ, τους θεσμούς; Μάλλον αυτοί θα το λέγαν για μας. Δυστυχώς.

Τσίπρας ή Μητσοτάκης; Αυτή είναι ποδοσφαιρική ερώτηση.

Υπάρχει σωτηρία; Ναι, αρκεί να τη θελήσουμε.

Τι θα συμβουλευάτε τους ενεργούς πολίτες να πράξουν σήμερα; Να παραμερίσουν κάθε γλυκιά αυταπάτη.

Από πού να αντλήσουν δύναμη, πώς να διακρίνουν το ορθό από το άδικο, πώς να διαμορφώσουν

Η Κύπρος, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, όταν μπήκαν σε μνημόνια δεν ήταν σε τόσο άθλια κατάσταση όσο η Ελλάδα, διότι το πολιτικό τους σύστημα δεν θα άφηνε ποτέ τα πράγματα να φτάσουν σε τέτοιο χάλι. Ούτε οι πολίτες εκεί είναι τόσο κακομαθημένοι. Στην Ελλάδα δυστυχώς συνεχίζουμε να υποφέρουμε χωρίς να μαθαίνουμε. Μα έτσι, ο πόνος θα συνεχιστεί.

μια ολοκληρωμένη άποψη για το τι πρέπει να γίνει; Νομίζω ότι κατά βάθος, μέσα τους, ξέρουν.

Πώς θα μπορέσει η ελληνική κοινωνία να αντιμετωπίσει τη σημερινή κατάσταση; Προπαντός χωρίς διχαστικά κηρύγματα. Με ενότητα.

Τραγικές εικόνες της σημερινής Ελλάδας: άστεγοι, ρακένδυτοι, πεινασμένοι, πρόσφυγες, ρατσισμός, καχυποψία. Σε τι μπορεί να ελπίζει κανείς; Δεν είναι εικόνες μόνο της σημερινής Ελλάδας. Δείτε τι γίνεται στη Λαμπεντούζα, στο Καλαί. Αυτό καλείται να το αντιμετωπίσει ολόκληρη η ανθρωπότητα. Εμείς ό,τι μπορούμε το κάνουμε.

Τι χρειάζεται η Ελλάδα για να έχει μία πυξίδα σ' αυτό το ζοφερό τοπίο; Χρειάζεται τον Θεό, την Ιστορία της και τις ανθρώπινες δυνάμεις της αριστείας της.

Η Ελλάδα της Ειδομένης, της Λέσβου, είναι η άλλη όψη; Είναι η άλλη πηληγή. Η πρώτη είναι η παρακμή και η θολούρα μας.

Τι απέγνε η ομοσπονδία των Βαλκανίων η βυζαντινή; Στη σιχουργία είμαστε απόλυτοι. Στην καθημερινότητα προσαρμοστικοί και δυστυχώς πάντα ανέτοιμοι για το χειρότερο.

Η Ελλάδα γυρίζει στα Βαλκάνια δηλαδή δεκαετίες πίσω; Ναι. Στο χαμηλότερο επίπεδο και όχι στο υψηλό, που αναφέρονταν ο στίχος.

Τελικά η κρίση που βιώνει η Ελλάδα είναι μόνο οικονομική; Σαφώς όχι. Είναι και παιδείας, πολιτικής, ηθικής.

Ποιο είναι το χειρότερο σενάριο για την Ελλάδα; Να βρεθεί εκτός του δυτικού συστήματος. Να γίνει ένα κράτος-απόστημα. Σαν τον Λίβανο, σαν τη Συρία. Βρισκόμαστε μπροστά σε παγκόσμια κρίση, αλίμονο σε όποιον μείνει μόνος του.

Οι νεκροί της Μεσογείου και η αντιμετώπιση των προσφύγων αποτελούν απόδειξη της ηθικής αποτυχίας της ΕΕ; Βεβαιότατα. Κι ούτε βλέπω να κάνει κάτι σοβαρό η Ευρώπη για να σταματήσει ο πόλεμος στη Συρία.

Ποιες σκέψεις κυριαρχούν με το Brexit; Το μεγαλύτερο πρόβλημα τώρα είναι ο διχασμός των Βρετανών. Μια κοινωνία που έχει τέτοιο διχασμό ή θα σέρνεται μέχρι την τελική παρακμή της ή θα έχουμε βίαια επιβολή της μιας πλευράς στην άλλη. Αλίμονο. Επείγει η Αγγλία να γιατρέψει αυτή την πηληγή αμέσως. Και τι θα κάνει η Σκωτία; Θα σηκωθεί να φύγει από το Ηνωμένο Βασίλειο για να παραμείνει στην Ευρώπη; Όσο για τη Γερμανία, η μπάλα τώρα βρίσκεται στα πόδια της. Πρέπει οπωσδήποτε να προχωρήσει η πολιτική ένωση της Ευρώπης. Ο ευρωσκεπτικισμός είναι οπισθοδρόμηση. Είναι φόβος και μισαλλοδοξία. Πρέπει να τον υπερβούμε επί ποινη διασκορπισμού.

Ο στίχος του Σαββόπουλου είναι διορατικός. Γράψατε για την Εθνική Ελλάδα, για την ομοσπονδία των Βαλκανίων τη βυζαντινή, αλλά και για τους κωλοέλληνες. Σήμερα τι θα γράφατε; Το «Ας κρατήσουν οι χοροί» ξανά.

Τι παραμύθι θα λέγατε σήμερα στους εγγονούς σας; Μεγάλωσαν και τους πάμε σινεμά, θέατρο, γήπεδο. Η παραμυθία δεν πρέπει να λείπει απ' τη ζωή τους.

Μια αισιόδοξη δήλωση για τέλος. Για πρώτη φορά στη ζωή μου πάνω τον εαυτό μου πολλές φορές να μην είναι τόσο αισιόδοξος, αλλά δεν θέλω να είμαι έτσι. Ο γέροντας Παΐσιος έλεγε ότι τη μύγα στον καλύτερο κήπο να την πας, τις ακαθαρσίες θα πάει να βρει, ενώ την πεταλούδα και στις ακαθαρσίες να την πας, αυτή ένα λουλουδάκι θα πάει να βρει. Και τα δύο είναι μέσα μας. Εγώ λαχταρώ να είμαι με την πεταλούδα. Λαχταρώ για το λουλουδάκι.

Ιηφ: «Σήκω ψυχή μου δώσε ρεύμα», συναυλία Διονύσης Σαββόπουλος - Ελένη Βιτάλη, Παρασκευή 8 Ιουλίου, Αμφιθέατρο Σχολής Τυφλών στη Λευκωσία και Σάββατο 9 Ιουλίου, Κηποθέατρο Λεμεσού, ώρα 21.00. Προπόληση ειστηρίων από την tickethour.com.cy, ACS couriers, ταμείο Οδού Ειρήνης 158, τηλ. 25372855, Κηποθέατρο Λεμεσού.